

Rotterdam, 27 februari 2023

Zorgen rondom invoer Wgts

Met grote zorg hebben wij, gespecialiseerde hulp- en dienstverleners voor sekswerkers in Utrecht (Belle), Amsterdam (P&G 292), Den Haag (SHOP) en Rotterdam (het ESSM van Stichting Humanitas) kennis genomen van het wetsvoorstel Wgts. Dit wetsvoorstel beoogt de registratie van sekswerkers mogelijk te maken. Al sinds de eerste poging van de overheid om een kaderwet voor de seksindustrie op te stellen in 2009, ageren wij als zorgverleners tegen de invoering van een verplichte registratie van sekswerkers. Het registreren van sekswerkers heeft een grote negatieve impact op het welzijn van onze doelgroep. Het stigma op sekswerk is de laatste jaren verder toegenomen. Het vertrouwen jegens de overheid is laag en de waarborgen voor de bescherming van de gegevens zijn mager. Het is aannemelijk dat het overgrote deel van de sekswerkers zich niet zal laten registreren. Zij zullen van het gecontroleerde vergunde circuit overstappen naar veel minder zichtbare vormen van sekswerk, waarbij zij mogelijk extra kwetsbaar zijn voor misstanden. Tevens kent de Wgts een aantal juridische tekortkomingen. Deze zijn reeds uitgebreid uiteengezet door SekswerkExpertise en de Vereniging Vrouw en Recht. Graag lichten wij deze in dit schrijven nogmaals kort toe. Wij ronden deze brief af met het verzoek om in samenspraak met de branche te bekijken hoe de bestaande problemen in de seksindustrie wel effectief aan kunnen worden gepakt.

De registratie van sekswerkers betreft een registratie van gevoelige gegevens, waarvan de verwerking in beginsel verboden is. De Wgts beoogt hiervoor een wettelijke grondslag te creëren. Dat is echter onvoldoende om een uitzondering op het verbod op verwerking van gevoelige gegevens mogelijk te maken. Behalve een wettelijke grondslag moet het verbod een legitiem doel dienen en 'noodzakelijk zijn om redenen van zwaarwegend algemeen belang' (AVG art. 9, lid 2 sub g). Reeds eerder werd door de Eerste Kamer bij de behandeling van de Wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche (toen de Wrp) vastgesteld dat 'het vergemakkelijken van toezicht en handhaving' geen zodanig zwaarwegend algemeen belang is dat dit een ernstige inbreuk op het privéleven van sekswerkers rechtvaardigt.¹ Tot diezelfde conclusie kwam de Raad van State in haar advies over de Wrp (Raad van State 11 september 2009, No. WO4.09.0150/I, p. 7). Op grond van jurisprudentie van het Europese EHRM², moet naast beoordeling van de zwaarte van het doel,

¹ Kamerstukken I 2011/12, 32211, C, p. 15; Kamerstukken I 2011/12, 32211, E, p. 13; Handelingen I 2012/13, 28, item 4, p. 34; Kamerstukken I 2012/13, 32211, L.

² Zie onder meer: EHRM 4 december 2008, appl. no. 30562/04 en 30566/04S. (*S. en Marper t. Verenigd Koninkrijk*) en EHRM 18 mei 2010, appl. no. 26839/05 (*Kennedy t. Verenigd Koninkrijk*).

het middel noodzakelijk zijn. Dit houdt in dat:

- de ernst van de inbreuk op het recht op privacy in redelijke verhouding moet staan tot het doel (proportionaliteitstoets);
- het middel (registratie) geschikt moet zijn om het doel te bereiken (doelmatigheidstoets);
- het doel niet met minder ingrijpende middelen moet kunnen worden bereikt (subsidiariteitstoets).

De verschillende elementen van het noodzakelijkheidsvereiste bespreken wij hieronder.

Registratie is niet proportioneel

Nu 'vergemakkelijken van toezicht en handhaving' niet voldoet aan de eis van 'zwaarwegend algemeen belang' is het middel van registratie per definitie niet proportioneel. Ook staat de ernst van de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van sekswerkers en de impact die dit op hen kan hebben niet in redelijke verhouding tot het doel van registratie. Zoals de MvT zelf aangeeft, grijpt registratie diep in op het recht op privacy van sekswerkers. Sekswerkers verzetten zich niet zonder reden tegen registratie. Het stigma op sekswerk is groot. Het bekend worden van het beroep kan leiden tot diverse problemen zoals sociale uitsluiting, stalking, seksuele intimidatie, chantage, gebrekkige toegang tot huisvesting en financiële diensten, het verlies van nevenarbeid en de onmogelijkheid om van beroep te veranderen.

Registratie is niet doelmatig en leidt tot ongewenste neveneffecten

Registratie is geen geschikt middel voor het vergemakkelijken van toezicht of "het creëren van een veilige en gezonde branche voor sekswerkers en het tegengaan van illegale prostitutie". Integendeel, als hulpverleningsorganisaties zijn wij juist bijzonder bezorgd dat sekswerkers ten gevolge van de registratie het vergunde circuit zullen verlaten en uit het zicht zullen verdwijnen. Vanuit de onvergunde sector zijn sekswerkers minder geneigd om naar hulpverleningsorganisaties te stappen omdat zij onzichtbaar willen blijven en een hogere drempel ervaren. Gezien de illegale status van hun werk, is het aannemelijk dat de drempel om melding te doen van eventuele misstanden bij de politie nog veel hoger is.

Alternatieven grijpen minder in op de persoonlijke levenssfeer van sekswerkers

Toezicht en handhaving van de regels t.a.v. seksbedrijven zou de "versterking van de sociale positie van de sekswerker" moeten bevorderen "op het gebied van hygiëne en van de gezondheid, de veiligheid, het zelfbeschikkingsrecht van de prostituees" (beantwoording IAK-vragen, p. 3). Er zijn veel effectievere middelen voor handen om deze doelen te bereiken. Anders dan bij de Wgts maken deze middelen geen inbreuk op de privacy van sekswerkers en hebben zij geen negatieve impact op hun veiligheid, gezondheid en hun welzijn. Een aantal voorbeelden:

- Betrek sekswerkers, belangenorganisaties en hulp- en dienstverleners voor sekswerkers bij het opstellen van (gemeentelijk) beleid. Sekswerkers en partijen die dicht bij hen staan weten het beste wat nodig is om bestaande problemen aan te pakken.
- Herstel het vertrouwen van sekswerkers in de overheid. Zowel de huidige repressieve beleidstendens als de afwezigheid van steun aan sekswerkers tijdens de Corona pandemie hebben het vertrouwen in de overheid namelijk ernstig beschadigd.

- De scheiding van sekswerk (werk) en mensenhandel (misdrijf), onder meer door verplaatsing van sekswerk van het Ministerie van Justitie en Veiligheid naar het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om de arbeidsrechtelijke aspecten van sekswerk beter aan bod te laten komen.
- Het handhaven van het voorwaardenpakket bij de opting-in regeling. Deze voorwaarden beogen het zelfbeschikkingsrecht van sekswerkers te waarborgen, maar controle hierop ontbreekt. Er zou een meldpunt voor het melden van klachten opgezet kunnen worden.
- Het aanpakken van weigeringen door politie om aangiften van sekswerkers van dwang en geweld op te nemen; verbetering van de opvolging van signalen; waarborgen dat sekswerkers veilig hulp van de politie kunnen inroepen zonder angst voor negatieve gevolgen, zoals verlies van werkplek, inkomen of woning.
- Structurele financiering voor zelforganisaties voor sekswerkers.
- Zowel de huidige repressieve beleidstendens als de afwezigheid van steun aan sekswerkers tijdens de Corona pandemie hebben het vertrouwen in de overheid zeer ernstig beschadigd. Dit wantrouwen moet worden hersteld.

Tevens maken wij ons zorgen over het volgende:

De MvT zegt vrijwel niets over waarborgen m.b.t. de veiligheid van het register, ondanks de verplichtingen op dit gebied vanuit verschillende van kracht zijnde verdragsverplichtingen. Onduidelijk blijft welke gegevens geregistreerd mogen worden en hoe voldaan wordt aan de eis dat dit slechts de hoogstnoodzakelijke gegevens betreft (art. 5 lid 1 sub c AVG). Evenmin is duidelijk uit welke gegevens deze 'hoogstnoodzakelijke' gegevens bestaan. Ook vragen wij ons af hoe beoogt wordt datalekken tegen te gaan. In de MvT wordt niet aangegeven hoe gemeentelijke registratie van sekswerkers zich verhoudt tot de Wet Politiegegevens en welke waarborgen er zijn om te zorgen dat de groep die toegang krijgt tot het register beperkt blijft. Ook is onduidelijk welke garanties er zijn dat de persoonsgegevens na vijf jaar of na het stoppen van de sekswerker worden gewist, en in hoeverre gegevens ook uit eventuele afgeleide registers worden verwijderd.

Ten slotte vrezen wij dat gemeenten hun registratiebevoegdheid ook zullen gebruiken voor het opsporen en bestraffen van zelfstandig (thuis of vanuit huis) werkende sekswerkers. Wanneer hier sprake van is, zal gezien de omvang van het aantal zelfstandig werkende sekswerkers in Nederland, een nog veel grotere groep zich inspannen om zo onzichtbaar mogelijk te worden waarmee ze tevens buiten het zicht blijven van zorgverleners en politie.

Wij hopen dat ons schrijven aanleiding is om de Wgts niet in te dienen. Als alternatief roepen wij de politiek en overheid op om met de branche in gesprek te gaan en in te zetten op het in samenwerking ontwikkelen van pragmatische en realistische alternatieven voor de Wgts.

Met vriendelijke groet,

Minke Fischer, manager Belle

Maria Scali, directeur SHOP

Petra Bakker, regio manager Noord Holland HVO-Querido

Elke Louwers, manager a.i. ESSM Stichting Humanitas